

אֶלְעֶזֶר היה ממונה **עַל הַפְּרוּכוֹת** - לארוג פרוכות חדשות וכן לרקום עליהם.
וּפְנִיָּהִס היה ממונה **עַל הַמְּלָבוֹשׁ** של הכהנים, להלבישם בגדי כהונה לעבודתם, והיה עוסק בהכנת בגדים חדשים:

משנה ב

אֵין פּוֹחֲתִין מִשְׁלֵשָׁה גְזָבְרִין - הממונים על ממון ההקדש, **וּמִשְׁבְּעָה אֲמֹרְכָלִין** - הממונים על אוצרות בית המקדש, והיו במדרגה גבוהה יותר מהגזברים, **וְאֵין עוֹשִׂין שְׂרָרָה עַל הַצְּבוּר בְּמִמּוֹן פְּחוֹת מְשֻׁנִּים**, הוּזַן מִבֶּן אַחִיָּה שֶׁעַל חוּלֵי מַעֲיָם שהיה מתעסק בקניית צרכי רפואה, **וְאֶלְעֶזֶר שֶׁעַל הַפְּרוּכוֹת** שהם היו ממונים על כך לבדם, מפני **שְׂאוֹתָן קָבְלוּ רוֹב הַצְּבוּר עֲלֵיהֶן**:

משנה ג

אַרְבַּעָה חוֹתְמוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ לממונה שקיבל את התשלום לצורך קניית הנסכים³¹, **וְכַתוּב עֲלֵיהֶן: עֶגֶל** - סימן לנסכי בקר, **זָכָר** - סימן לנסכי איל, **גְּדִי** - סימן לנסכי כבש ועז, **חוּטָא** - סימן לנסכי מצורע עשיר, המביא לאחר שנרפא לטהרתו שני כבשים וכבשה, ועם כל קרבן צריך להביא נסכים, ועוד לוג שמן נוסף לאוזנו ולבהונותיו.
בֶּן עֲזַאי אָמַר: חֲמִשָּׁה חוֹתְמוֹת הָיוּ, וְאַרְבַּעַת

ר' עובדיה מברטנורא

הפרוכות. לעשות פרוכות חדשות כשהיו צריכים: המלביש. היה ממונה להלביש הכהנים בשעת עבודה ולהפשיטם אחר עבודה, ולשמור בגדי כהונה בלשכות העשויות לכך: ב גזברים. הן שממון ההקדש תחת ידם והן פודים הערכין וההרמין וההקדשות, וכל מלאכת הקודש בהם נעשים: אמרכלין. למעלה מן הגזברים. ונשיא נשיאי הלוי (כמדבר ג) מתרגמין ואמרכליא דממנא. ולשון אמרכל, אמר על כל. ובערבי קורים לגדול אמיר. מה היו ז' אמרכלין עושין, שבעה מפתחות העזרה בידם, רצה אחד מהן לפתוח אינו יכול עד שיכנסו כולם ויפתחו, והגזברים נכנסים אחריהם ומוציאים מה שהן צריכין. ועוד מעלה האחרת למעלה מן האמרכלים היתה שם שלא נזכרה במשנה ומייתי לה בתוספתא, והן שני קתילוקין. ונמצאו שם ה' מדרגות, כהן גדול, סגן, קתילוקין, אמרכלין, גזברים: אין עושין שררה פחות משנים. דכתיב (שמות כ"ח) והם יקחו את הזהב, מיעוט רבים

שנים: ג ד' חותמות היו במקדש. ג' חותמות לג' נסכין חלוקים של בהמות. חותם ראשון לנסכי בקר, והן ג' עשרונים סולת בלול בחצי ההין שמן, ויין לנסך חצי ההין, וחותמן עגל. והב' זכר לנסכי איל, שתרגום איל דכרא, ונסכיו שתי עשרונים סולת בלול בשמן שלישית ההין, ויין לנסך שלישית ההין. והג' גדי, לנסכי כבש בן שנתו, והן עשרון סולת בלול ברביעית ההין שמן, ויין לנסך רביעית ההין. והד' חוטא, והם נסכיו של מצורע עשיר שמביא ג' בהמות וצריך עשרה לוגין שמן, ט' לג' כבשים ואחד למתן תנוך ובהונות. וקרי ליה חוטא משום דאמרינן בערכין על שבעה דברים נגעים באין: חמשה היו. שני חותמות היו למצורע: וארמית כתוב עליהן. שרוב דיבורם בלשון ארמי

ביאורים והרחבות

31. **שינוי במשנה א:** "אחיה על הנסכים". נסכים אלו היינו "מנחת נסכים" הבאה עם קרבן עולה או שלמים, ועם חטאת ואשם של מצורע.

שקלים · פרק חמישי

שיח · משנת רפאל

ר' עובדיה מברטנורא
היה: חוטא דל' וחוטא עשיר.
לפי שמצורע עני אינו מביא
אלא בהמה אחת. ואם לא היה
למצורע אלא חותם אחד היו
נותנים למצורע עני שלש
עשרונות. ות"ק סבר למצורע
עני נותנים לו חותם גדי. והלכה
כתנא קמא: זכרים ונקבות. בין
לנסכי עולות שאינן באות אלא
זכרים בין לנסכי שלמים
שבאים זכרים או נקבות.
ועולות ושלמים הן שטעונין
נסכים כדכתיב (במדבר ט"ו)
עולה או זבח: ד נותן לו מעות.
כפי הנסכים שהוא צריך: בא
לו אצל אחיה שהיה ממונה.
לקנות נסכי יינות שמנים
וסלתות, כדי שלא יהא צריך
כל מביא קרבן לחזר אחר
נסכים העשויון על טהרת
הקדש: ואם הותירו הותירו
להקדש. ולא אמרינן שמא
מעותיו של יוחנן הם שנתערבו
במעות של נסכים:

פְּתוּב עֲלֵיהֶן לפי שהעם היה רגיל בשפה זו: **עֲגָל,**
זָכָר, גְּדִי, ולמצורע בן עזאי מחלק לשניים: **חוטא**
דל' שאינו מביא אלא כבש אחד ונסכיו, ולוג שמן
נוסף לאוזנו ולבהונותיו, **וחוטא עשיר**³².
החותם שכתוב עליו **עֲגָל מְשֻׁמֵשׂ עִם נִסְכֵי בָקָר,**
גְּדוּלִים וקִטְמִינִים, זְכָרִים ונקבות.
החותם שכתוב עליו **גְּדִי מְשֻׁמֵשׂ עִם נִסְכֵי צֹאן,**
גְּדוּלִים וקִטְמִינִים, זְכָרִים ונקבות, חוּץ מְשֻׁל
אֵילִים.
החותם שכתוב עליו **זָכָר מְשֻׁמֵשׂ עִם נִסְכֵי אֵילִים**
בלבד.

החותם שכתוב עליו **חוטא מְשֻׁמֵשׂ עִם נִסְכֵי**
שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת שֶׁל מְצוֹרְעִין:

משנה ד

מי שהוא מבקש נסכים לקרבנו, הולך לו אצל
יוחנן שהוא ממונה על החותמות, נותן לו
מעות כפי הנסכים שביקש, ומקבל ממונו חותם
עם סימן לנסכיו.
בא לו אצל אחיה שהוא ממונה על הנסכים
- לקניית יינות שמנים וסלתות, **ונותן לו חותם**
ומקבל ממונו נסכים.

ולערב - בסוף היום **באין זה אצל זה אחיה ויוחנן, ואחיה מוציא את**
החותמות ומקבל כנגדן מעות. ואם הותירו - שהיו ליוחנן יותר מעות ממה
שהיו חותמות לאחיה - **הותירו להקדש. ואם פחתו** - שהמעות היו פחות

ביאורים והרחבות

הנסכים אינם שווים בשיעורם: **א. לכבש** - עשרון סולת בלול ברביעית ההין שמן, ורביעית
ההין יין לנסך. **ב. לאיל** - שני עשרונים סולת בלולים בשלישית ההין שמן, ושלישית ההין יין
לנסך. **ג. לפר או לעגל** - שלשה עשרונים סולת בלולים בחצי ההין שמן, וחצי ההין יין לנסך.
כל מי שהיה צריך לנסכים היה יכול לקנותם במקדש, כדי שלא יצטרך לחזר אחר נסכים
העשויים על טהרת הקודש. במשנה הבאה מבואר שלקניית הנסכים היה הקונה משלם ליוחנן
בן פנחס הממונה על החותמות ומקבל ממנו חותם (פתק), את החותם הביא לאחיה הממונה
על הנסכים ומקבל ממנו את נסכיו.

³² לדעת תנא קמא שחותם "חוטא" הוא רק עבור מצורע עשיר, היה מצורע עני נוטל חותם
"גדי" עבור הכבש שמביא, ואת לוג השמן הנוסף היה מביא מביתו.

מסיכום חשבון החותמות - הָיָה מִשְׁלָם יוֹחֲנָן
מִבֵּיתוֹ, שֵׁיִד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֲלִיּוֹנָה:

משנה ה

מִי שֶׁאֲבַד מִזְּמַנוֹ חוֹתָמוֹ וְבֵא וְהוֹדִיעַ לְיוֹחֲנָן עַל כֶּךָ
- מִמֵּתִינִין לוֹ עַד הָעֶרֶב עַד אֲשֶׁר יִפְגְּשוּ יוֹחֲנָן
וְאֶחִיָּה לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֲשׁוֹבֵן בִּינֵיהֶם. אִם מוֹצֵאִין לוֹ
כְּדֵי חוֹתָמוֹ - אִם הִיָּה עוֹדֵף כֶּסֶף כְּשִׁיעוֹר אוֹתוֹ
חוֹתֵם שֶׁאֲבַד לוֹ, נוֹתְנִין לוֹ נִסְכִּים אוֹ מַעוֹת, וְאִם
לֹא לֹא הָיָה לוֹ כְּלוּם, לֹא נִסְכִּים וְלֹא מַעוֹת. וְשֵׁם
הַיּוֹם וְהַחוֹדֵשׁ כְּתוּב עֲלֵיהֶן - עַל הַחוֹתְמוֹת, מִפְּנֵי
הַרְמָאִין - שֶׁמֵּא יִמְצָא חוֹתֵם שֶׁנִּפְל מֵהַלּוֹקָה אוֹ
מֵהַמְמוּנִים, וְיוֹצִיאוּ לֵאחֲרָיָם זְמַן, כִּי בּוֹ בִּיּוֹם הִיָּה מִפְּחַד
לְהוֹצִיאוֹ מִפְּנֵי שֶׁמֵּאֲבָדוּ מִחֲזָר עֲלָיו. וְעוֹד יֵשׁ לְחוֹשׁ,
שֶׁמֵּא לִקַּח אוֹתָם בְּשַׁעַר הַזּוּל וְהִצְנִיעוּ עַד שֶׁנִּשְׁתִּיקֵר הַשַּׁעַר:
הַשַּׁעַר:

משנה ו

שְׁתֵּי לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ: אַחַת לְשֵׁכֶת
חֲשָׁאִים, וְאַחַת לְשֵׁכֶת הַכֹּהֲלִים.
לְשֵׁכֶת חֲשָׁאִים - יִרְאֵי חֲטָא נוֹתְנִים לְתוֹכָהּ
מַעוֹת לְצַדִּיקָה בְּחֲשָׁאִין, וְעֲנִיִּים בְּגֵי טוֹבִים
מִתְפַּרְנְסִים מִתּוֹכָהּ בְּחֲשָׁאִין.
לְשֵׁכֶת הַכֹּהֲלִים - כָּל מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב כְּלֵי
לְמִקְדָּשׁ, זוֹרְקוֹ לְתוֹכָהּ. וְאַחַת לְשֵׁלְשִׁים יוֹם
גְּזַבְרִין פּוֹתְחִין אוֹתָהּ. וְכָל כְּלֵי שְׁמוֹצֵאִין בּוֹ צֶרֶף לְבַדֵּק הַבַּיִת, מְנִיחִין
אוֹתוֹ. וְהַשְּׂאֵר שֶׁאִין בָּהֶם צוּרֵר, נִמְכָּרִין בְּדַמְיָהוּן וְנוֹפְלִין לְלִשְׁכֶת בְּדֵק הַבַּיִת:

פרק שישי

המספר שלוש עשרה במקדש

משנה א

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפְרוֹת - קוֹפּוֹת הַעֲשׂוּיּוֹת בְּצוּרַת שׁוֹפֵר, צְרוֹת מִלְּמַעְלָה וְרַחְבוֹת
מִלְּמַטָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְהוֹצִיא מִתּוֹכָן כְּלוּם, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁלַחְנוֹת - לְהִלֵּךְ